

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

Diss. Phil. 1565

Ex Practicâ Philosophiâ

de

Jure atque Æquitate,

Duce Deo & Præside

M. MICHAELE WENDELERO,

Facult. Philos. Adjuncto,

JOHANNES Schneidewein Cygnéus

publicè disputabit

ad diem 15. Decemb. horis antemeridianis

In Auditorio minori.

(1638)

WITTEBERGÆ,

Typis Johannis Röhneri Acad. Typogr.

Anno M DC XXXVIII.

-30-

1877

Journal of the

Medical Association

of the State of Illinois

Volume 10

1877

Continuatio.

Justitiam excipit Jus, quo nil majus inter homines: nil divi-
nius, se salutariter & ex usu publico administratur: nil magis
arduum, quam ab uno viro tot capita coerceri, & universam
Reipub: turbam sub communi obedientia jugum leniter re-
digi. Hujus tractationem una cum Equitate, legitima
juris laxamento, hac vice suscipimus. Duo ergo membra,
quorum alterum de Jure alterumq; de Equitate agit, Duce
Jehovâ, constituimus.

Membrum Primum

de

JURE.

Præcepta.

1. Jus est justa actio & justum factum à justitiâ pro-
ficiscens.
2. Dividitur in Politicum & Oeconomicum.
3. Politicum est, quod ab illis, qui liberi sunt & æqua-
les societateque quâdam inter se devincti, ad rerum ne-
cessariarum suppeditationem colitur.
4. Hoc rursus dividitur in naturale & legitimum.
5. Jus naturale, quod suam autoritatem habet ex
naturâ, eandemque vim & potestatem ubique gentium
obtinet.
6. Jus legitimum est, quod suam autoritatem habet ex
hominum instituto, quodq; ante constitutionem nemi-
nem, post constitutionem omnes, quibus latum est, obli-
gat.
7. Jus Oeconomicum est, quod in societate dome-
stica ad generis propagationem & familia sustentatio-
nem observatur.
8. Oppositum est Injuria.
9. Injuria est injusta actio & injustum factum;

A 2

Expli

3. Jus deducitur à justitia, tanquam effectus à causa non secundum denominationem Grammaticam, sed Logicam. Grammaticis non modo modo derivatur à jubendo, vel à jussu. Hinc olim jura, quæ nunc jura, vocabantur. Quidam à juvando, quod jus, derivant.

Sumitur hic pro legis præscripto, quod in mutua societate a iure facta præscribit ratio. Eius Synonyma sunt, fas, lex, iustum, iuste factum. Nota hæc proprie accepta Synonyma non esse. Nam jus in propria significatione est præceptum ex lege, seu ratione, tanquam effectum ex sua causa ortum. Equum vero pro eius Synonymo non posse haberi sequens monstrabit membrum. Fas proprie dicitur de eo, quod lege divina permittitur. Lex strictè sumpta est ratio nostra, quatenus iusta & honesta præcipit. Hinc dicitur naturans ratio, naturale jus, regula, & norma juris. Communiter hæc voce non tantum lex naturæ, sed omnis scientia ob affinitatem, quæ legislator aliquid decernit, exprimitur. Iustum nominatur legis contentum. Iustum enim duo involvit, iustum h. e. actum rationis (tam interioris, qui est voluntatis, quam exterioris, qui scripturæ & aliâ ratione signaturus) & rem iustam, quæ dicitur iusta ob qualitatem illam, quam vel à jussu vel à solâ juris ratione assumit. Denique iuste factum, est effectus illius, quod in lege imperatum erat.

3. Unico verbo: *Lex, hoc est, ratio jubet datam fidem servare: Actus rationis, (fidem servare) jus est: observatio fidei, quæ est res iusta, & appellatur iustum: tandem iusti in lege contenti in actum productionis, iuste factum nuncupatur.*

4. S. Definitio non indiget uberiore declaratione. Quoad divisionem, sciendum Politicum dici jus simpliciter, Oeconomicum per quandam similitudinem. Nam jus Oeconomicum aliquid simile alit cum Jure Politico.

5. S. Jus naturale dicitur, quia à naturâ & non à consuetudine proficitur. Audit & Universale, quia ad omnes homines pertinet: idem Primum, quia hoc jus fuit, antequam essent leges scriptæ. Ab Apostolo appellatur *Veritas rei, præscriptio Dei, & opus legis scriptum in cordibus.*

6. *Consequenter* juris naturalis sunt notitia principiorum, predicorum & conclusionum communium inde extractarum. Principia practica sunt propositiones universales per se notæ, & indemonstrabiles, ex quibus Conclusiones deducuntur. Cujusmodi appellantur sequentia: *Honestè vivendum: Turpe fugiendum: Parentes honorandi: Pacta servanda: suum cuique tribuendum: Neque laedendum: Veritas colenda: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: Quicquid sine detrimento commodari potest, id tribuatur cuique, peregrino monstrare viam &c.*

7. Conclusiones communes sunt, quas naturalis ratio ex principiis conficit. Ita ex principio (*Iustitia est colenda*) concludimus, non esse furandum, non occidendum, non scortandum, nihilque quo quisquam lædi possit, faciendum. Ex principio (*æqualitas est servanda*) colligimus, poenam debere delicto respondere. Ex principio (*Deus est colendus*) fit collectio, hominem à cultu divino nos evocantem non esse audiendum.

8. Hinc juri tres assignantur proprietates: Ubique & apud omnes homines eandem vim habere, ideoque etiam esse immutabilem; in que abrogari posse. Nam lex hæc diffusa est in omnes, est sempiterna; à qua homines neque per senatum, neque per populum possunt solvi & liberari. 2. Duere originem nem ex hominum instituto, neque niti eorundem opinione, sed auctoritatem ex semetipso habere ob Deum, qui hominum mentibus id inspiravit. 3. Ad honestatem referri. Nam est lumen mentis nobilissimum, quo ex nobis principia practica absque accidente aliqua doctrinâ intelligimus, ac hujus adminiculo verum à falso ac bonum à malo discernere valeamus.

9. Hujus loci est *Jus gentium*, quo omnes homines ex communi ratione utuntur. Ex jure gentium est, quod leges non sint violandi, quod bona naufragorum non sint præda exponenda. Alia alia ex jure gentium introducta de bellis, de foederibus, de contractibus, de emtione, venditione, locatione, conductione. Quæ omnia Juris peritis relinquimus.

10. Corollarium hinc emergit tale: *Jus naturale & Jus gentium differre causa efficiente, subjecto utq; origine.* Jus naturale natura, gentium locus, recta ratio. Naturale ad omnia, aliud ad

lia, gentium pertinet ad omnes homines. Naturale cœpit in crea-
tione, gentium ab hominibus ob quandam necessitatem est intro-
ductam.

11. §. Jus legitimum etiam appellatur *Humanum*, ut & *Positi-
vum*, quia ab hominibus positum & constitutum fuit. Dicitur,
scriptum, item *Legale*, quia legibus describitur & sancitur. Hoc
est illud jus, quod Jurisperiti vocant civile, quod quisque populus
sibi constituit. Per populum intelligitur non hæc vel illa civitas in
particulari, sed civitas in genere, hoc est populus, qui in eadem
societate versatur, iisdemque legibus à superiori sancitis utitur.
fuit Romanus, seu Hispanicus, seu Germanus. Nam jus civile
ab unâquaque civitate generaliter consideratâ denominatur.

12. §. Proprietates hujus tres sunt: 1. Suam originem atque
autoritatem debere hominibus, qui illud adducti probabili ratio-
ne, sive ex naturæ jure, sive ex aliquâ circumstantiâ delûmpta com-
muni consensu constituerunt. Ergò pro ratione personarum,
locorum, temporum aliarumque circumstantiarum mutari potest.
2. Ante constitutionem nullam habere vim obligandi hominem,
sed esse indifferentem: post confirmationem sub pœnâ transgressio-
nis obligare omnes, quibus latum est. 3. Præsupponere honesta-
tem, quam habet ex jure naturali, ac præcipuè referri ad eorum,
quibus fertur, utilitatem.

13. §. Ex his Corollarium resultat sequens: *Jus naturale & legiti-
mum differre efficiente, notitiâ, efficacia & fine.* Naturale causam
necessariam Deum, naturæ auctorem, Legitimum agnoscit homi-
nis arbitrium. Hinc illud *divinum*, hoc dicitur *humanum*. Ergò
& illud hoc præstantius. Naturale ab omnibus sanæ rationis ho-
minibus intelligitur: Legitimum solum à viris prudentibus. Na-
turale ubique est idem constans & immutabile: Legitimum obli-
gat tantum, quibus est latum, inconstans & mutabile. Naturale
spectat tantum honestatem: Legitimum hanc præsupponit atque
eorum, quibus sancitum fuit, utilitatem adfectat.

14. §. Dividitur in *scriptum & non scriptum*, in *universale &
particulare*, & denique in *commune & singulare*. Jus scriptum
constat expressâ aliquâ lege, sive hæc immediatè ab ipso populo,
sive mediatè per plebiscitum, senatus consultum, principum pla-
cita

ita aut Magistratum edicta fuerit constitutum. Requiritur ad hoc expressus populi consensus. Scriptura est quoddam necessarium adjunctum, a quo denominationem accepit.

15. §. Non scriptum diuturnis moribus, usu atque observatione fuit introductum. Nam diuturni mores consensu utentium approbati legem imitantur. Ad consuetudinem pertinet tacitus populi consensus, de quo si non certe constat, probanda veniunt actuum frequentia & diuturnitas temporis, ex quibus tacitus consensus necessario sequitur.

16. §. Jus universale à supremo Magistro inferitur. In Romano Imperio est illud, quod Imperator cum statibus Imperij in publicis comitijs sancit. Continetur in Recessibus Imperij, atque aurea Bulla Caroli Quarti. Particulare unusquisque Magistratus secundum suam jurisdictionem decernit, subditisque proponit. Tale est jus provinciale, utpote Saxonicum, quod in certa provinciâ, scilicet Saxoniâ, observatur: Item jus Municipale & privatum uniuscujusque civitatis.

17. §. Jus commune in omnes cives statuitur. Sic commune jus erat inter Lacedæmios & Athenienses, utriusque partis captivos pro certi pecuniâ redimere. Ad commune jus pertinent fere omnia, quæ in libris Jurisperitorum explicantur. Singulare certe personis fertur. Hujusmodi lex fuit apud Siculos, quin honorem Marcelli annuâ sacra celebrabant. Hujus loci sunt omnia Privilegia. Quicquid enim sit in certam personam, est privilegium, olim non nisi in solemnâ populi conventu concessum. Hujus generis sunt *In Diquarta* Atheniensium, & Romanorum Plebiscita, hoc est particularia quædam decreta, aut leges particulares ad certum tempus latæ: e. g. quando tempore belli aut pestis choreæ, convivia aliique ludi prohibentur.

18. §. Jus Oeconomicum pro triplici personarum respectu triplex est: *Paternam*, quod inter parentes & liberos colitur: *Herile* quod inter Dominum & servum: *Matrimoniale*, quod inter maritum atque uxorem observatur.

19. §. Juris norma est lex, secundum quam omne jus æstimari debet. Hinc vocatur *regula faciendarum & omittendarum, mandans*, quid fieri debeat, & obligans omnes vel ad pœnam vel obedientiam.

Scientiam. Lex est *vel communis vel propria.* Communis, quæ ad omnes pertinet, est *vel inscripta, vel præscripta.* Inscripta hominibus est insita. Ex hæc oritur jus naturale. Præscripta à superioribus proponitur: ut sunt *Magistratus edicta.* Inde ortum trahit jus civile scriptum. Propria pertinet ad certam societatem, & quam quilibet civitas sibi propriam constituit. Ex hæc descendit jus privatum.

20. §. Injuria, quæ juri opponitur, dicitur quasi injuria, quod jure & justitiâ careat. Sumitur proprie & improprie. Improprie sumitur pro omni, quod non jure fit. Proprie sumta, injuria est juris violatio, eadem sciente & volente alicui inuito damnum præter meritum inferitur.

21. §. Notandum hæc, quod non omne injustum statim sit injuriosum, nec omne damnum alicui illatum statim injuria. Nam, quoddam injustum aut noxium fit etiam per accidens ex ignorantia, casu, invitis & ex affectu vehementiori. Hoc quamvis sit injustum malum, noxium & perniciosum, tamen nec is, qui hoc facit, proprie injuriam, nec qui damnum patitur, pati proprie dicitur.

22. §. Hoc ut melius pateat, tria malorum & damnorum genera faciemus. Primum ab ignorantia proficiscitur, quando ledens ignorat circumstantias personæ, loci, temporis, modi, instrumenti & finis. Estque *vel infortunium vel delictum.* Infortunium dicitur, ubi præter agentis intentionem sine malitiâ damnum inferitur. Ita Cephælus apud Ovidium, uxorem in arbusculo latentem telio configit. *Delictum* consulto sine malitiâ committitur. Ita duorum sodalium digladiandi causa sese exercentium alter alteri oculum effodit, vel digitum amputat.

Hinc sequitur Corollarium;

Delictum atq; infortunium neq; justum neq; injustum reddere eum, qui hæc admittit. Nam non ex malitiâ & improbitate agentis proficiscuntur.

23. §. Secundum malorum genus ex animi perturbatione & vehementi aliquo affectu inferitur. Hæc facta dicuntur injusta, non tamen injuria, quia non consulto & cogitate fiunt. Leviora enim sunt.

funt, quæ reperiuntur aliquo modo accidant, quibus, quæ præp-
rata inferuntur.

24. §. Tertium malorum genus ex certo animi proposito in-
fertur, & est cum malitia & improbitate agentis conjunctum. Hoc
factum propriè dicitur injuriosum, seu iniuria, cujus tres sunt no-
te: ut invito inferatur, ut, qui infert, sciens & volens inferat, ut,
præter meritum patientis fiat.

25. §. Injuria est *vel realis, vel verbalis*. Realis meum inferitur.
Verbalis sit vicis, verbis, literis, & libris in alterius infamiam eductis.

QUÆSTIONES.

Quæstio Prima.

Num judicia sint licita?

Theologi ex immotis Scripturæ fundamentis probant.
Nos adfirmamus ex sanâ ratione: Quicquid ad Reipub: conser-
vationem maxime utile, summeque necessarium est, absolute ac
per se illicitum esse nequit. Judicia civilia &c. E. Profunt enim,
ad veritatem patefaciendam, justiciam administrandam, ad defen-
sionem nostri nostrorumque obtinendam, & denique ad exter-
nam disciplinam & publicam pacem conservandam,

Quæstio Secunda.

Num satius sit, nocentem absolvere, quàm innocentem condemnare?

Quamvis utrumque malum sit, præstat tamen, nocentem ab-
solvere, quàm innocentem condemnare. In nocente dimittendo
tantùm Resp: læditur, nocens nec jure suo privatur, nec injuriæ
aliqua afficitur. Verùm ubi innocens condemnatur, & Respubli-
ca & innocens patiuntur: Illa, quia hujus non minus interest in-
nocentes absolvi, quàm fontes puniri; hic, quia jure suo privatur,
vimque sustinet,

Quæstio Tertia.

Num iudex possit aliquem non accusatum damnare, & damnatum absolvere?

1. §. *Symplex* est bimembre. Priori satisfacimus, adhibita di-
stinctione inter factum capitale & non capitale. Circa factum, quod
non est capitale, concernitque tantùm privatum aliquem, iudex

B

neminem

quisque, qui non occidit, damnari potest. Nam s. sicut
tra naturam, eundem & iudicem atque accusatorem existere.

2. Quia iudex est iustitiae interpres. Iustitiamque versatur inter
duos, quorum unus est actor alterque reus. Igitur, si actor non
proba verit; reus absolvitur.

2. §. Si verò factam capitale toti Reipublicae fuerit exitiosum;
iudex maleficos ad supplicium tradere potest, partim, ut iustitiae sa-
tisfaciat; partim ut avaritiam à Repub. auerit; quae imposita scelera
sequitur. Ita David Amalekitam; nemine accusante; occidit, et
Salomo Joab's sanguinem effudit.

3. §. Ad alterum quaesit membrum respondemus, iudicem
quidem posse lenire poenam pro varietate circumstantiarum, non
tamen proflus tollere, nisi furtè & commode Reipublicae fuerit.
Alia enim iustitia non laesa & recta conservatur; legum autori-
tas cadit, Reipub. salus non promovetur, parti laesa non sacrifici-
aque iudicis conscientia consultitur.

Quaestio Quarta.

Num iudex secundum acta & probata, num
verò secundum conscientiam judi-
care teneatur?

1. §. Per acta & probata (etiam in alio sensu, quatenus ex fal-
sò proficiuntur testimonio, accipiuntur) intelligimus certissimas
veritatis adlectiones & legitimas probationes, à quibus omnis fucus
omnisque falsitas longissimè abest; per conscientiam, certam &
exploratam rei conscientiam, quae ex *avertia* aliisque certis ac infal-
libilibus mediis iudici de veritate facti & innocentia accusati in-
dubitato constat. His praesuppositis, affirmamus iudicem indistin-
ctè in omnibus controversiis secundum suam conscientiam judi-
care debere.

2. §. Theologi probant à divino interdictò. *Id iudicio non ac-
quiesces plurimorum sententia, ut à vero devies*, Exod' 23. v. 2. Judi-
cans secundum acta & probata quia morti adjudicet eum; quem
in conscientia novit esse innocentem; utique à vero deviat. Nam
acta

acta & probata veritati possunt contrariari cumq; sententiis judicis pugnare.

3. §. Nos hoc affirmamus: ab officio judicis, qui debet esse vir pius ac bonus, in cujus corde regnet Dei timor. Perpendas se habere superiorem judicem, cui aliquando dispensationis hujus ratio est reddenda. Ergo non dicta, sed causam consideret oportet. Sequitur hinc, judicem non teneri contra veritatem sibi certo compartam aliquid statere, multò minus scienter nocentem absolvere atque innocentem damnare, sed majorem rationem habere conscientiz, quàm testium.

4. §. II. A manifesta iniquitate. Iniquum est innocentem condemnare, & nocentem absolvere. Nam omnis debita poena presupponit debitam culpam, quia sunt relata, flagitium & supplicium, illud habet rationem cause, hocque effectus. Ergò ubi non præcedit vera culpa, ibi poena infligi neque potest neque debet. In homine secundum acta & probata vulgò sic dicta damnatio non præcedit. E.

5. §. III. A sine probationum, quæ in judicio ob id instituuntur, ut iudex de veritate rectè informetur. Inde probationes dicuntur arbitrariæ, atque ab officio judicis dependere. Igitur si probationes non correspondent certæ judicis sententiæ, non eas sequetur, quia sic non informaretur, sed corrumpetur. Ad hæc non adversario, sed judici probandum est. Ergò quando iudici constat, rem aliter sese habere, quàm per testes fuit probatum, secundum veritatem sententiam ferat.

6. §. IV. A jure naturali. Ut enim jus legale requirit, ut secundum acta judicetur, ita naturale requirit, ut secundum ipsius veritatem judicetur. Illud huic cedit, quia justam naturale prævalet justo legali. E. iudex innocentem damnans contra naturæ jus facit. Plures cautelas in Meisnero, Hornejo & Christophal invenies.

Questio Quinta.

An jus *Oeconomicum* sit jus propriè dictum & diversum à jure politico?

1. §. Jus *Oeconomicum* est jus ob similitudinem, quam habet

eum iure politico. Nam quia domus est, quasi parva quaedam civitas, & civitas, quasi magna quaedam domus, in utraque gubernatione multa sunt communia de civilia. Ex domestica societate pedetentim, amplificatis familiis, nata est civilis societas. Primum exiit domus pluresque familiae, donec ex pluribus domibus constitutus pagus, tandemque ex multis pagis constituta fuit civitas.

2. §. Est jus non simpliciter, quia in iure Oeconomico injuria simpliciter locum non habet. Nam injuria non est erga alienos, cum nemo dicatur proprie sibi vel suis injuriam facere. Domestici autem non sunt alieni, sed nostri quasi pars. Liberi enim sunt pars parentum, ex quibus progeniti. Hinc pater & filius dicuntur eandem sustinere personam. Ita servi sunt pars de bonis & possessio- nibus suorum dominorum. Ita & conjuges non sunt diversi, sed una caro. Ergo neque parentes liberis, neque domini servis, neque conjuges sibi mutuo dicuntur proprie facere injuriam.

3. §. Deinde domestici non sunt aequaliter iisdem legibus obnoxii, neque inter se aequales quoad vicissitudinem imperandi & parendi. Ita pater non est illis legibus subiectus, quibus filius. Hoc enim foret iniquum, cum hoc modo patrum tolleretur auctoritas & potestas. Ita Domini & servi, mariti atque uxoris leges sunt diversa: ob diversa in re familiari munera.

4. §. Ex his colligimus, jus Oeconomicum non esse simpliciter jus. Nam ubi locum obtinet jus simpliciter, ibi etiam injuria, quia, dato uno contrario, datur etiam alterum. Porro inter quas personas non est lex, quae aequaliter omnes obliget, inter eos quod non est jus, quod simpliciter jus dicitur. In iure autem Oeconomico injuria simpliciter locum non habet, neque inter domesticos sunt ejusmodi leges. Et neque inter domesticos est illud jus, quod simpliciter jus dicitur.

Questio Sexta.

Num jus naturale cadat etiam in bruta?

Negamus. Nam i. jus naturale est recte rationis dictum.

Num. Bruta autem quia rationis sunt expertia, ideo in illa jus naturale nullo modo cadit. 2. Bruta non dicuntur facere injuriam, sed pauperiem. Et neque jus ad illa pertinet, quia, cui unum contractuum non competit, ei nec alterum potest competere.

Quaestio Septima

Num jus naturale sit immutabile?

Jus naturale per se & ratione communium principiorum semper est immutabile, sed per accidens, quatenus ad singulares actiones applicatur, mutatur & variatur. Hæc tamen mutatio non est vera, sed apparens, quia non jus ipsum, sed juris applicatio & actionum circumstantiæ mutantur.

Quaestio Octava

Num volenti possit fieri injuria?

Negamus. Injuria enim definitur voluntaria & malitiosa lesio alicujus contra legem & patientis voluntatem facta. E nemo volens injuriam patitur. Injuria est malum quid. Nemo autem sponte vult id, quod scit esse malum, cum omnes naturam inclinent ad hoc, ut sui conservationem querant. Facere injuriam & pati injuriam, sunt contraria, & habent contraria attributa. Ergo quia facere injuriam est quoddam voluntarium, pati erit aliquid involuntarium. Ergo nemo volens patitur injuriam. Et neque volenti fit injuria.

Quaestio Nona

Num aliquis sibi ipsi injuriam inferre possit?

1. S. Negamus. Fundamentum negandi præcedens quaestio suggerit. Qui non potest sponte pati injuriam, ille etiam semet ipsum non potest injuriæ afficere. Hæc enim passio & actio, quia ab eodem proficiuntur principio, necesse est, ut etiam eodem modo sese habeant. Nemo potest sponte pati injuriam. E.

2. S. Alterum subministrat injuria, quæ est vitium, quæ est vitium, hoc est, cujus actio ad alium dirigitur. Jam autem quia ne-

quo à semetipso est diversus, nemo etiam in semetipsum potest esse injustus aut injurius.

3. §. Tertium desumitur ab opposito. Si aliquis semetipsum injuriā afficere potest, necesse est, ut illud faciat, secundum certam injuriæ speciem, per quam alterum lædit. Omnis enim injuria est conjuncta cum alterius læsione, tam quoad bona externa, quàm quoad famam atque existimationem. Sed hoc nemo præstat, hoc est, nemo potest sibi ipsi sua furari, aut seipsum decipere aut infamare. Ergo neque seipsum injuriā afficere.

Quæstio Decima.

Num omnis, qui injustum factum patitur, rectè dicatur injuriam pati?

1. §. Injusta pati & injuriam pati differunt, ut, latius & angustius. Omnis, qui injuriam patitur, injustam rem patitur, non verò contra omnis, qui injustum aliquid patitur, statim etiam injuriam patitur. Nam ut non omnis, qui agit justa, etiam justè agit, ut superiora ad amussim ostendebant, ita etiam non omnis, qui agit injusta, agit etiam injustè, adeoque neque injuriam dicitur facere. Ut sese res habet in actione, ita & in passione. Itaque ut aliquis potest agere ea, quæ sunt justa, qui tamen non dicitur agere justè, ita potest aliquis aliquid pati, quod est injustum, qui tamen non patitur injuriam.

2. §. Ut aliquis propriè dicatur injuriam pati, venit observandus animus & facientis & patientis injuriam. Hæc enim sunt relativa, facere & pati injuriam, quorum neutrum sine altero rectè potest consistere & considerari. Ob id non potest passio dici injuriosa, nisi etiam præcedat actio injuriosa. Nam si agens (veluti si quis alterum ex ignorantia percussit) non facit injustam rem animo injuriando, neque patiens propriè dicitur injuriam esse passus, quamvis rem injustam fuerit passus. Idem de animo patientis rem injustam statuentem est. Nam ubi volens patitur, sibi fieri id, quod est injustum, is non dicitur pati injuriam.

3. §. Ex his evadit manifestum, quod in passionibus aliquid sit rem

injustam pati, & aliud injuriam pati, quia in actionibus aliud est, rem injustam facere, & aliud injuriam facere. Et ut actio injuriosa debet esse conjuncta cum agentis voluntate, ita vi oppositorum sequitur, injuriosam passionem debere repugnare patientis voluntati.

Questio Undecima.

Utrum justus æque possit alteri injuriam facere, sicut injustus?

Negamus: Aliud est *adire*, aliud *adire* *passivè*, hoc est aliud est injuriam facere, aliud facere eas, quæ sunt injusta. Injuriam facit is, qui, data opera, damnum infert. Ita vir justus neminem injuriâ afficit, cum ob justitiæ habitum non possit aliter, quam justè facere. Agere quæ sunt injusta quandoque committuntur à justo, non de industria, sed aut per ignorantiam, aut per casum, aliquem fortuitum aut violentiam. Actiones hæc quamvis injustæ, non tamen injuriosæ pronuntiantur ob *negligentiam* factum.

Questio Duodecima.

Utrum deterius sit injuriam facere, quam pati?

Præsumitur affirmatur. Facere & pati injuriam quamvis sint virtutis extrema, non tamen utrumque, ut reliqua reliquarum virtutum extrema, cum vitio conjunctum est. Nam facere injuriam quia ex odio, livore & cupiditate, vitio non caret: contra pati quia patientiam & lenitatem præsupponit, vitio destituitur. Inde liquet melius esse pati injuriam, quam inferre.

MEMBRI SECUNDI

Præcepta

de
EQUITATE.

1. Æquitas est correctio legis sive juris scripti ea parte, quæ lex deficit ob suam generalitatem.

2. Ejus

2. Ejus extrema sunt duo in excessu, Summum jus
& malitiosa juris interpretatio: in defectu jus nimium
indulgens.

Explicationes.

1. §. Dicta videtur æquitas, quasi aequitas, quod instar aque
fluentis omnia in planum æquet. Hujus Synonymum est bonitas:
item æquum & bonum, quia æquitas viri boni, qui amans est æqui-
tatis, judicium & arbitrium sequitur.

2. §. Notabis 1. æquitatem dici tantum correctionem, non,
verò legis abolitionem. Alias enim non esset bona & laudabilis,
sed cum lege planè pugnaret. 2. Æquitatem non universi juris, sed
tantum legitimi & scripti esse correctionem. Nam æquitas jus na-
turæ ob summam perfectionem corrigere nequit. 3. Æquitatem
non corrigere totam legem, sed tantum in eà parte, in quâ deficit.
4. Per defectum non intelligi vitium, sed dici deficere, quatenus
generaliter tantum sancit, nec in specie ob circumstantiarum varie-
tatem quicquam constituit.

3. §. Defectum hunc vocant *ἐλλείπω* à verbo *ἐλλείπω*, omitto,
quia videtur aliquid esse omissum: item *ἀμείψω*, erratum seu
peccatum, quia legislator in scribendâ lege videtur peccasse, dum
nihil de hoc vel illo singulari causâ determinavit.

4. §. Hinc sequuntur duo Corollaria:

1. *Hunc defectum non esse in lege, neq; in legislatore, sed in re-
rum materia.* Non enim omnia ob circumstantiarum varia-
tatem à legumlatore prævideri, aut in verbis legum comprehendî
potuerunt.

2. *Hunc defectum corrigi, adhibetâ legitimâ interpretatione &
circumspectâ applicatione, ita ut, quæ generaliter dicta, ad casus spe-
ciales prudenter accommodentur.* Hinc audit *ἀναπλήρωμα*, sup-
plementum, æquitas, quæ ob casum aliquem singularem in lege
non definitum, in locum scripti juris succedit, defectum corrigit
examinatis omnibus unius facti circumstantijs, consideratâ dili-
genter legislatoris mente & voluntate, excusâ legis sententiâ, eâque
ad speciale factum prudenter accommodatâ, ita, quemadmodum
legis-

legislator, si praesens ad huc esset, eum praevideat, pronuntiaret, factumque determinaret.

5. §. Equitas à jure differt tribus modis. Equitas jure videtur melior. Hujus enim asperitatem pro circumstantiarum varietate mitigat, & si poeant corrigit. Equitas non continetur scripto & verbis, sed ex boni viri arbitrio dependet. Hinc sequitur Corollarium: *Divisionem inter equitatem scriptam & non scriptam esse falsam.* Equitas non continet universalis pracepta, sed circumstantias & casus singulares.

6. §. In excessu equitati opponitur summum ius, & callida juri explicatio. Jus strictum est, quando verba legis simpliciter urgentur, & nulla planè benigna verborum interpretatio admittitur, nec legislatoris voluntas spectatur. Hoc secundum Terentium saepe summa injuria est. Alterum videlicet callida interpretatio fraudandi gratià instituitur. Hinc dicitur calumnia, quando verba legis in deteriorem partem torquentur, atque alter accipiuntur, quàm à legislatore fuerunt intellecta. Ita sese habent excessus, quibus defectus nimia juris indulgentia adhi potest.

QUESTIONS.

Quaestio Prima.

Num summum jus sit summa injuria?

5. §. Distinguiamus inter jus verum & adulterinum. Summum jus verum est, quod cum verbis & intentione legis rectè conditi exactè congruit. Adulterinum, quod cum verbis quidem legis, sed non cum mente ejus congruit. Utrumque trifariam consideratur, ratione constitutionis, executionis, & interpretationis. Quaestio affirmatur non de vero, sed adulterino jure. Nam quis non intelligit, quamlibet legem facile informari ac convelli posse, si verbis tantum inharendum sit, relicto vero sensu, ratione, autoritate, & consilio eorum, qui leges scripserunt?

2. §. Atque sic summum jus summa injuria, respectu constitutionis, executionis, & interpretationis.

rationis, executionis, & interpretationis. Ratione consti-
tutionis, quia non factam est secundum legem divinam & nature.
lem. Ratione executionis, cum sine mitigatione, quam tamen le-
gislator ob gratiam circumstantiam admittens, rigide secundum
verba, non attendit circumstantis, procedimus. Tandem ratione
interpretationis, si ad legem procedat qualis iudicis interpretatio.

Questio Secunda.

**Num liceat cuivis aliquid de suo jure
remittere?**

Affirmamus. Nam remittere aliquid de suo jure, neque cum
justitia, neque cum honestate pugnat, sed ad proximi, cui pro vitio-
bus supplicare ferenda commodum facit. Argumentum est sin-
gulare humanitatis, mansuetudinis, liberalitatis, misericordiae, &
aequitatis, nemini facit injuriam, neque sibi ipsis, nec ali. Non
sibi, cum sponte hoc faciat. Omnis autem injuria fit contra vo-
luntatem illius, cui inferitur. Non alteri, quia ad hunc non
spectat.

Questio Tertia.

Num aequitas sit eadem cum justitia?

Quamvis adsit magna inter haec conjunctio, differunt tamen.
Virum enim justum & aequum non pari modo laudamus: illum
minus, hunc magis, quia vir aequus de suo jure non unquam cedit, ju-
stus dum stricte suum jus urget, durus atque injustus, respectu viri
boni & aequi esse viderur. Jam si justitia eadem esset cum aequitate,
utique sequeretur, utrique par merito nihil esse attributendum. Po-
tius, ut videmus, non est. E. neque prius.

Questio Quarta.

**Num aequitas in jure naturali & divino
adhiberi queat?**

Nequaquam. Num in jure divino & naturali nullus plane de-
fectus, nullusque rigor, cum utrumque immediate a Deo,
quicquid praecepit, plenarie & perfecte praecepit, originem trahat.
Et aequitas in jure naturali & divino non invenitur locum. Hinc
patet, quid statuendum de divisione, aequitatem esse vel naturalem
vel civilem. 1.

Num secundum jus scriptum, an verò secundum æquitatem sit judicandum?

1. S. Ad distincta distincte venit responderendum. In iis casibus, de quibus lex præcipit loquitur, ex jure judicandum. Nam si judici liceret ab hac discessum facere, ob quem finem lex foret sancita? Igitur obedientia erga legem exiit necessaria. Non homo, sed ratio impetet. Leges enim carent affectibus, & æqualiter se erga omnes habent, cum non possint flexi aut corrumpi precibus, promissis vel minis. Homines verò ob affectus, quibus sunt obnoxii, à normâ juris æque æqualitatis facillimè possunt abduci. Hinc in bene constitutis Rebus, non homines, sed leges, quarum auctoritas Magistratus, impetant.

2. Ubi jus vel nullum, vel iniquum, vel obscurum & minus generale est, tunc demum sequimur judicis arbitrium, non libidine judicis, sed rectâ ratione definiendum. Quam æquitatem ipsæ leges judicis commendant.

Aspice quem post se genuit SCHNEIDERIUS Heros,
Quem sibi natura junxit & ingenio!
In natis vivit tradux solertia patrum,
Dissimilesq; annos temperat arte labor,
Multa avus ingenij munda monumenta reliquit,
Sed scias in meo se superasse sibi.

Testando amor Respondenti Præstantis. Dn.
Simpliciter

M. Michael Schneider
Moralium P. P.

Si labor ingenio pulcro responderis, in te,
Hæc loquor expertus, mox reddivus Avus.

Præses.

Annus

A Nnuic æternis cocco ebria purpura chartis,
Atque aliquid Patrum grande minatur honos.
Per titulos itur, famamque & numina mundi
Natorum nati gens generosa vident.
Numquid in exhausto suspensum examine circum,
Et precium virtus multum iterando rotat?
Viliscunt numeri, gentemque inglorius ardor
Velat, & ad digitos nulla tiara venit.
Exsuperant atavi, perque omnia secula vecti
Majorum Patres, innumerumque genus.
Sic imbri insolito, cœlique furoribus auctus
Perpetuas post se corripit amnis aquas:
Unda undam trahit: illa alias superat trahit undas,
Et volvunt plenos agmina densa sinus.
Sol *Schneidvinius* erat; cui fortunata juventus
Libatum æterno Numine debet opus.
Hinc radius micat, ac aciem traducit ovantem,
Schneidvinius, patrum Gloria, noster Amor.
Flos juvenum, custos *justi*, dictator & equi
Quod facili promptus disserit arte labor.
Hinc rapere in totas, rapere hinc *Schneidvinius* artes
Quo spacio velox mens Tua currat, habet.
Tempora conatus prævertit, & altior annos
Sedulitas numerat, parca putare dies.
Quæ proavis distincta fuit, confunditur ætas
Quique sapit juvenis, præfilit arte senes.

*Hæc Commensali & Amico
suo dilecto honoris ergo
apponebat*

Jacob Wnrus LL. St.

F I N I S.